

El vol sublim i colpidor de les tortugues

Iñaki Reyesado

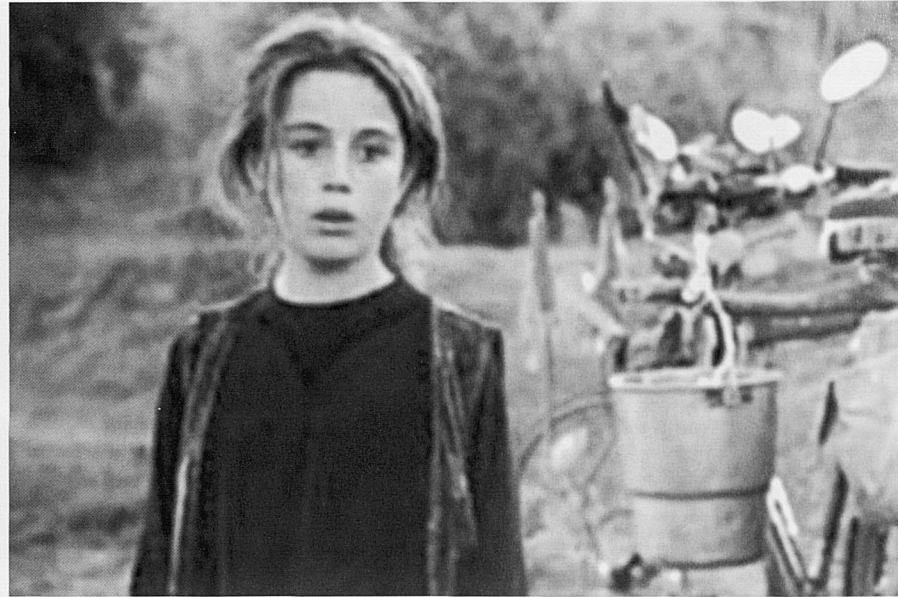
Mesos després de guanyar a Sant Sebastià un grapat de premis, entre ells la Conxa d'Or, arriba finalment a les pantalles *Turtles can fly* (*Las tortugas también vuelan*) del director kurd-iranià Bahman Ghobadi. El film va tancar la competició de la darrera edició del festival donostiarra, que es va caracteritzar pel compromís amb els mals que, de nord a sud, travessen el món en aquest començament de segle, i ho va fer de manera brillant, oferint un dels films més necessaris (com a mínim humanament parlant) de tots quants s'han rodat en els darrers anys. Els misteris sempre incomprensibles de la distribució cinematogràfica han endarrerit l'arribada del film als circuits comercials més de cinc mesos, cosa que no s'acaba d'entendre en un film petit com aquest i sense actors coneguts, que podria haver-se servit del suport incondicional de la crítica i del públic de la mostra donostiarra, com a reclam publicitari que animàs la gent a veure aquesta petita joia. Queda esperar que els exhibidors tinguin la paciència necessària perquè el boca-orella funcioni, ja que és difícil que qui vegi la pel·lícula no la recomani.

Que ningú s'espanti quan llegeixi la línia argumental o quan vegi imatges perdudes en algun tràiler de la pel·lícula per televisió. Tot li convidarà a fu-

gir de l'espant. Perquè, ¿tenim realment necessitat de conèixer amb la mateixa realitat, com si es tractàs d'un documental les terribles conseqüències que provoquen en els nins els conflictes armats?, ¿no és, en tot cas, fàcil imaginar-s'ho?, ¿per què torturar-nos si nosaltres no hi podem fer res? No. El film no és això; o millor, no és només això. De fet, la pel·lícula comença amb un to de comèdia que es deixa sentir després, com a contrapunt, en diferents moments del metratge. N'és el protagonista Kak Satellite, un nin d'uns 13 anys, expert en instal·lar parabòliques. Ell viu en un camp de refugiats del Kurdistan, en la zona fronterera en què conflueixen Turquia, l'Iran i l'Iraq. Allà les parabòliques són un bé necessari si es vol conèixer la informació no oficial. I és que estam en els dies previs a la invasió de l'Iraq pels Estats Units i la notícia és esperada i desitjada pel poble kurd, amb qui el dictador Saddam Hussein no ha estat precisament generós. Kak Satellite, a més d'expert en antenes, és un autèntic líder entre els nins del camp de refugiats, que el segueixen com si es tractàs d'un autèntic flautista d'Hamelin. Però en el film no hi ha personatges de conte. El to quasi humorístic dels primers moments es veu torbat quan veim que entre la gran colla de nins dirigits per Kak hi ha un bon nombre de nins mutilats. L'arribada al camp de tres nins nous (un altre nin d'uns 13 anys, una nina un poc més petita i un nadó

de qui tenen cura com si fossin els seus pares), pertorba la vida de Kak, qui descobreix les emocions del primer amor només en creuar la seva mirada amb els ulls enormes i tristos de la nou vinguda. La càmera de Ghobadi mostra amb la mateixa nuesa el negre intens dels ulls de la nina i la feina quotidiana dels nins arriscant un braç, una cama o la vida per desenterrar amb èxit una de les innumbrables mines antipersona que s'amaguen sota la terra quasi desèrtica de les muntanyes del Kurdistan, per vendre-les després per un grapat de monedes en el mercat negre (en una de les escenes més esfereïdores del film, en què veim en la pantalla un enorme mercat —com qualsevol dels mercats dominicals que es fan en algun dels nostres pobles— on les lletugues i les taronges s'han substituït per rifles i morters). Els nins del camp alternen el joc de buscar mines amb organitzar un partit de futbol amb la mateixa naturalitat que els nins europeus assassinen amb els videojocs. La vida de Kak en el camp corre paral·lela al descobriment del passat dels tres nou vinguts, al temps que les notícies que arriben de la CNN, gràcies al miracle de les parabòliques, acosten la desitjada invasió nord-americana.

Bahman Ghobadi, ha realitzat nombrosos curtmetratges i dos llargs que no han estat exhibits entre nosaltres. En el seu currículum hi ha també col·laboracions amb Abbas Kiarostami, i, segons va confessar en la seva roda de premsa

Turtles can fly és també la història d'un desencant. Quan al final del film es produeix finalment l'atac de les tropes nord-americanes, veim com l'alliberació arriba en forma de combois militars que travessen el camp de refugiats com un alè... I és que... ¿li haurà servit per alguna cosa al poble kurd, la deposició de Saddam?...

a Donosti, té una inquietud per conèixer i per donar a conèixer com les injustícies del món prenen dimensions desproporcionades quan afecten els més desfavorits: els nins. L'embrió del film es troba en una visita feta per Ghobadi a Bagdad dies després de l'atac de Bush contra Saddam. El que va trobar va ser una població agredida, ferida, destrossada. Era el seu desig mostrar al món els desastres de la 'justa invasió'. Quan Ghobadi tornà a la seva terra, el Kurdistan iranià, va veure que les víctimes sempre són les mateixes, que els horrors de la guerra fan el mateix mal a qualsevol dels bàndols quan la població civil hi és implicada. Les paraules de Ghobadi són la millor presentació de la pel·lícula: "En el mateix moment en què les cadenes de televisió de tot el món anunciaven el final de la guerra, vaig començar a realitzar una pel·lícula en què els actors *superstars* no eren ni Bush, ni Saddam, ni cap altre dictador. Ells ja eren les estrelles en tots els mitjans de comunicació del planeta. Ningú parlava del poble iraquetà. No hi va haver ni tan sols una imatge dedicada a ells; ells no eren res més que figurants. En aquesta pel·lícula els figurants són Bush i Saddam; els protagonistes són el poble i els nins de l'Iraq. Voldria dedicar el film a tots els nins innocents del món, víctimes de la política dels dictadors i dels feixistes."

Turtles can fly és també la història d'un desencant. Quan al final del film

es produeix finalment l'atac de les tropes nord-americanes, veim com l'alliberació arriba en forma de combois militars que travessen el camp de refugiats com un alè... I és que... ¿li haurà servit per alguna cosa al poble kurd, la deposició de Saddam?, ¿els permetran continuar endavant en la seva lluita per a la constitució del seu Estat?, ¿no serà que tot això hagi estat només una excusa més per justificar la guerra justa, motivada, en realitat, per assumptes que tenien molt més a veure amb el petroli?, ¿o és que a l'Afganistan les dones no continuen amagades sota els vergonyosos *burkas*, mentre que el desitjat gasoducte que travessa el territori afganès i que era tant important pels interessos econòmics dels Estats Units ja funciona a ple rendiment...? Però, ¿què importa això ara?, ¿a qui li importa Bin Laden? L'Afganistan ja no és notícia...

